

**DBC
D1G1TAL**

Årsberetning 2023

Indhold

- 03 Kampen for sikkerhed og digital tryghed
- 04 På forkant i kampen mod eksterne trusler
- 07 3 tiltag fra 2023
- 08 Et nyt og optimeret Bibliotek.dk til brugerne
- 10 Simpel søgning versus avanceret søgning
- 11 FBikat gør arbejdet med katalogisering lettere og hurtigere
- 14 Biblioteksdata der passer til brugernes behov
- 14 RDA-projektet i store træk
- 18 Hieraki for emneord skal lede brugerne på rette vej
- 20 Appelord sætter læseoplevelsen i centrum
- 22 Nu kan du læse ugebladsartikler fra en svunden tid
- 24 Sprogmodeller åbner nye døre og kan gøre det lettere at finde materialer
- 26 Opdaterede emneord gør det nemt at finde litteratur om minoriserede
- 27 Vores abonnements-tjenester i 2023
- 32 Registreringer i 2023
- 33 Bibliotek.dk i 2023
- 34 Selskabets hoved- og nøgletal
- 35 Bestyrelsen
- 36 DBC DIGITAL kort fortalt

00
Vi er proaktive og rustede til at stå imod de mange angreb, vi bliver udsat for – hver eneste dag, hele året rundt. Det demonstrerede vi endnu en gang i 2023.

Administrerende direktør Jane Wiis.

Kampen for sikkerhed og digital tryghed

DBC DIGITAL OPNÅEDE I 2023 endnu en gang et regnskab med et positivt resultat. Til trods for den uforudsigelighed og risikosituation vi – og resten af verden – befinder os i, leverer vi igen de teknologiske og økonomiske resultater, som vi lover.

En verden mærket af krig, terror, cyberkriminalitet og klimaforandringer er blevet en del af hverdagen. Vores demokratiske samfundsmodel er kommet under geopolitisk pres. Digitaliseringen accelereres af kunstig intelligens og udfordrer vores digitale tryghed.

Beskyttelsen af bibliotekernes kritiske infrastruktur er en ufravigelig prioritet. Ingen må manipulere, tilbageholde eller ødelægge vores fælles kulturarv og adgang til vidensdata.

Sikkerhed på den digitale front er blevet en central og uundgåelig udfordring for alle virksomheder og offentlige organisationer, og det er mere end nogensinde før afgørende med forebyggende indsatser. Det perspektiv er grundlæggende for DBC DIGITALS tilgang til risikoanalyse og it-og datasikkerhed.

Derfor investerer DBC DIGITAL massivt i sikkerhed for at sikre den højeste grad af digital tryghed for både bibliotekerne og deres brugere. Vi er proaktive og rustede til at stå imod de mange angreb, vi bliver udsat for – hver eneste dag, hele året rundt. Det demonstrerede vi endnu en gang i 2023.

Men 2023 var ikke blot et år med fokus på sikkerhed. Det var også året, hvor det nye Bibliotek.dk gik i luften med stor succes og blev godt modtaget af biblioteker og brugere.

Derudover blev indførelsen af den nye katalogiseringsstandard RDA en realitet, og det konkrete arbejde er allerede i fuld gang. Vi fik også leveret det nye katalogiseringsværktøj FBikat til bibliotekerne. FBikat gør det både lettere og hurtigere at registrere nye materialer.

2023 blev året hvor avanceret kunstig intelligens for alvor gjorde sit indtog og blev en del af manges hverdag.

I DBC DIGITAL har vi arbejdet med kunstig intelligens og begrænsede sprogmodeller i mange år, og i 2023

gennemførte vi flere succesfulde kontrollerede eksperimenter med anvendelsen af de store sprogmodeller, som blandt andet ChatGPT bygger på.

De store sprogmodeller kan læse, forstå og skabe tekst på et hidtil uset niveau og er teknologisk set langt mere avancerede, end noget vi tidligere har set.

Udviklingen af en form for ChatBibGPT, hvor denne revolutionerende teknologi anvendes og tøjles i bibliotekernes kontrollerede it- og datamiljøer, er både realistisk og nødvendig.

Få et indblik i og bliv klogere på alt det, som DBC DIGITAL har bedrevet i 2023 – det er ikke så lidt.

Jane Wiis
 Administrerende direktør
 DBC DIGITAL A/S

På forkant i kampen mod EKSTERNE TRUSLER

Truslerne mod den digitale og fysiske sikkerhed er mangeartede, og det er helt afgørende, at vi er proaktive i forhold til at beskytte vores data og systemer.

ANTALLET AF CYBERTRUSLER har været kraftigt stigende de seneste år, og det samme har omkostningerne til it-sikkerhed.

Men sikring af data og adgang til systemer er ikke kun en teknisk nødvendighed. Det er også en grundsten for både tillid og bæredygtighed.

It-sikkerhed spiller en vigtig rolle i at beskytte fælles samfundsinteresser. Voksne og børn skal kunne bruge bibliotekernes tilbud uden at skulle bekymre sig om dataintegritet og beskyttelse af personlige og fælles data.

Derfor har vi i 2023 taget en række yderligere skridt for at forbedre den konkrete it-sikkerhed i den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI. Det sker på baggrund af en omfattende risikoanalyse, der tager højde for de mange trusler og mulige konsekvenser, som vi i dag skal ruste os mod.

De forskellige indsatser skal sikre, at vi er foran i kampen mod digitale trusler, og de er samtidig med til at understøtte, at vi overholder GDPR og andre centrale normer for it-sikkerhed til punkt og prikke.

For løbende at optimere sikkerheden og prioritere de rigtige indsatser imellem hinanden gør vi desuden brug af specialiseret rådgivning og it-revision efter relevante sikkerhedsstandarder.

Cybertrusler fra kriminelle og stater

Risikoanalysen har stort fokus på de mange generelle cyberangreb, der kan ramme alle virksomheder.

Hacker-fællesskaber og fjendtlig software er en voksende størrelse og hænger sammen med de stigende internationale spændinger. I dag kan hackere være statsfinansierede, som det historisk var med sørøveri. Truslerne kan ikke ignoreres, da det er et offensivt våben hos organiserede kriminelle og desværre også stater.

På forkant i kampen mod
**EKSTERNE
TRUSLER**
→

De forebyggende indsatser består af en række sammenhængende løsninger i krydsfeltet mellem teknik, organisering og kompetencer. Resultatet er sikker software, sikrede netværk og et ekstremt højt niveau i databeskyttelse.

Fysisk sikkerhed 24/7-365

Truslerne er lige så mangeartede, når det kommer til den fysiske sikkerhed. De dage, hvor en server kunne stå i et ledigt kontorrum uden særlige foranstaltninger, er for længst forbi. I dag er det helt afgørende, at vi placerer hardware på særligt sikrede lokationer og investerer i fysisk sikring generelt for at opnå den nødvendige forsyningssikkerhed, som skal være til stede, også når enkelte led fejler.

Truslerne findes i klimaforandringer, kriminalitet, terrorisme og en bred palet af ofte forekommende hændelser i relation til strømforsyning, fysiske installationer, temperaturregulering, netværksadgang med mere.

For at imødegå de mange trusler mod den fysiske sikkerhed har vi oprettet flere fysiske uafhængige datacentre placeret i Danmark, dubleret tekniske forsyninger og opsat forskellige former for overvågning og klimasikring.

Digital tryghed for kommunerne

It-sikkerhed er dyrt og besværligt. DBC DIGITAL har imidlertid længe set forebyggelse med it-sikkerhed som meget andet end bare et nødvendigt onde. Det er både spændende og udfordrende, og det lægger op til at se på produktudvikling og drift af infrastruktur udefra og ind. Det sikrer tilgængelighed til systemer og produkter, og det sikrer brugernes data og kritisk infrastruktur.

Det afløfter også en opgave fra det offentlige, her biblioteker og uddannelsesinstitutioner, som kræver meget specifikke kompetencer og - løst i den enkelte kommune eller institution - ville blive langt dyrere og vanskeligere. Kernen i it-sikkerhed er dygtige it- og dataspecialister såvel som moden organisering, udpræget ledelsesopmærksomhed og investeringer. En opgave, som er svær at løfte lokalt i alle kommuner, på alle biblioteker, i enhver skole, på ethvert fag-, forsknings-, og uddannelsesbibliotek.

00

For hvert digitaliseringsområde, der bliver håndteret som kritisk, fælles infrastruktur, bliver den tilbageværende lokale opgave mindre – og dermed mere overskuelig at gå til.

For hvert digitaliseringsområde, der bliver håndteret som kritisk, fælles infrastruktur, bliver den tilbageværende lokale opgave mindre – og dermed mere overskuelig at gå til. Det skaber den digitale tryghed, som DBC DIGITAL bidrager med hver dag døgnet rundt.

DBC DIGITALS omkostninger til it-og datasikkerhed er på få år mangedobbele, men det er både nødvendigt og rationelt. Derfor vil DBC DIGITAL fortsat arbejde hårdt på at skabe synergi mellem blandt andet produktudvikling, klima- og miljøsikring og kompetenceudvikling. I det perspektiv er investeringerne i sikkerhed nemlig med til at skabe tryghed og gode brugeroplevelser.

3 tiltag fra 2023

Vi har styrket it-sikkerheden yderligere, så DBC DIGITAL og den Fælles Biblioteksinfrastruktur er robuste i nutidens skærpede sikkerhedssituation.

1 NYT DATACENTER

I 2023 investerede vi i etablering af et tredje datacenter, Datacenter 3.

Datacenter 3 er placeret i et eksternt driftscenter, og på den måde er strøm, netadgang og fysisk sikring placeret i en virksomhed, der har høj ekspertise inden for feltet. Det er stadig DBC DIGITAL, som styrer og vedligeholder serverne, så vi har fuld kontrol over vores data.

Med det nye datacenter har vi opnået endnu højere grad af fysisk sikkerhed og forsyningssikkerhed. Det understøtter vores mål om 100 procent tilgængelighed for borgere til data - døgnet rundt, året rundt.

Som ekstra sikkerhed sørger vi for, at en kopi af originale kulturarvsdata, herunder nationalbibliografien, bliver opbevaret et fjerde sted i EU fra 2024. Det er nødvendigt for at sikre dansk kulturarv i selv de mest ekstreme truslenscenarier.

På vores egen lokation i Ballerup har vi totalreleveret vores el-system for radikalt at mindske risici for driftsstop som følge af elforsyningsproblemer.

2 PENETRATIONSTEST

I 2023 har vi fortsat brugt kræfter på at sikre DBC DIGITAL mod cyberangreb.

Gennem året har vi løbende haft penetrationstest af kritiske systemer. Det vil sige, at et eksternt sikkerhedsfirma har forsøgt at hacke sig ind i vores systemer og få adgang til vores data. Formålet med penetrationstestene er at afdække eventuelle sårbarheder. Den seneste test blev gennemført med meget tilfredsstillende resultat, da der ikke blev fundet nogen sikkerhedsproblemer.

3 AWARENESS-TRÆNING

Vi kører hårdt på med awareness-træningen, som skal lære medarbejderne at spotte, når noget er galt i en mail eller sms, så de ikke kommer til at lukke hackere ind i vores it-systemer. Hvis ikke vi hele tiden træner, kan medarbejderne nemlig uforvarende være et svagt led i vores sikkerhedsskjold. Vores awareness-træning hjælper os til at fokusere på svagheder og gøre medarbejderne opmærksomme på mulige trusler.

Et nyt og optimeret Bibliotek.dk til brugerne

Foto: Det Kgl. Bibliotek.

Gennem hele 2023 kunne brugerne følge udviklingen af det nye Bibliotek.dk, som officielt gik i luften den 22. januar 2024. Hjemmesiden blev i løbet af året udvidet med en række funktioner, som gør Bibliotek.dk endnu mere effektivt og brugervenligt.

Brugerprofil

I det nye Bibliotek.dk er login og profil knyttet sammen og forenklet, så brugerne logger ind med enten deres bibliotekslogin eller MitID. En profil på Bibliotek.dk giver mulighed for at:

- se lån og reserveringer på tværs af biblioteker
- få gemt biblioteksinfo til nemmere bestilling
- se en oversigt over alle biblioteker og afhentningssteder
- gemme materialer i huskelisten
- gemme søgninger

Det er desuden muligt for brugerne at blive genkendt på tværs af de biblioteker, hvor de er oprettet som brugere. Det betyder, at en bruger, der logger ind med ét bibliotekslogin, kan få adgang til tjenester, som gives af et andet.

Huskeliste

Materialer kan gemmes på en huskeliste via et bogmærkeikon. Det er både muligt at gemme et materiale i en given materialetype, som for eksempel e-bog eller lydbog, og en helt specifik udgave af materialet, som for eksempel 6. udgave af en bog.

Med huskelisten kan brugeren altså gemme materialer på en liste på samme måde, som man kender det fra andre hjemmesider med funktioner som favoritter og indkøbskurv.

Huskelisten gør det desuden muligt at bestille flere materialer på én gang eller downloade materialer til forskellige referencesystemer til litteraturhenvielse.

Sider til serier og universer

I 2022 indførte DBC DIGITAL en ny måde at registrere bogserier og universer på, og det betyder, at populære serier og universer nu har fået deres egne overblikssider i det nye Bibliotek.dk.

På den måde er det blevet muligt for brugerne at udforske alle titlerne i for eksempel Afdeling Q-serien eller komme langt omkring i de store universer som Harry Potter og Star Wars.

Universerne strækker sig over alle bibliotekernes materialer som bøger, film, spil, musik, noder, brætspil, podcasts med mere.

Avanceret søgning

Det har længe været muligt at lave en simpel søgning på beta.bibliotek.dk, hvor man kun indtaster sin søgning i et enkelt søgefelt og for eksempel ikke behøver at stave søgeordet korrekt. Denne form for søgning er optimeret til at understøtte de mest typiske søgninger, hvor brugeren søger på titel, forfatter, emne eller materialetype.

Men denne søgemåde er dog ikke altid god nok til at finde det materiale, man leder efter. Særlig ikke for studerende eller andre brugere med mere avancerede behov.

Derfor blev den første version af avanceret søgning tilgængelig på det nye Bibliotek.dk i slutningen af 2023 og inkluderer blandt andet:

- søgning med booleske operatører som AND, OR og NOT
- afgrænsning med filtre inden søgning som emne, sprog og udgivelsesår
- mulighed for at søge med søgesproget CQL.

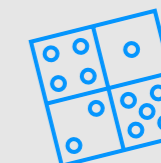
Anden version af avanceret søgning kommer i starten af 2024 og vil blandt andet inkludere optimering til mobilvisning, afgrænsning med filtre efter søgning samt special-søgesider, som gør det muligt at søge med en række specifikke filtre for henholdsvis bøger, musik, film, spil, artikler og noder.

Den underliggende søgemekanisme bygger på Complex Search, som du kan læse mere om på side 10.

[Prøv det nye Bibliotek.dk](#)

00

Populære serier og universer har fået deres egne overblikssider i det nye Bibliotek.dk.

Udviklet i samarbejde med biblioteker og brugere

DET NYE BIBLIOTEK.DK er udviklet i såkaldte iterationer, hvilket vil sige, at projektet løbende er blevet tilpasset og justeret.

Det har derfor været muligt at lave brugertests undervejs og på den måde indsamle viden om brugernes behov og adfærd gennem hele udviklingsforløbet.

Sitet beta.bibliotek.dk har desuden været tilgængeligt siden 2021, hvor brugere har kunnet sende feedback på brugeroplevelsen.

Samtidig har en arbejdsgruppe med 13 fagpersoner fulgt projektet fra begyndelsen i 2021.

Deltagerne har alle været eksperter og faglige brugere fra folkebibliotekerne, fag-, forsknings- og uddannelsesbibliotekerne, gymnasiebibliotekerne samt KOMBIT.

Funktionaliteten i det nye Bibliotek.dk bygger på den underliggende fælles biblioteksinfrastruktur, som også anvendes af andre tjenester herunder folkebibliotekernes kommende hjemmesider.

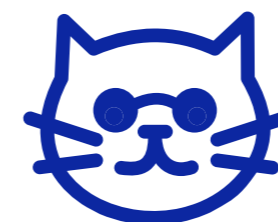
Derfor har vi gennem hele projektet haft fokus på at lave generelle løsninger, som kan genbruges af andre hjemmesider.

→ Simpel søgning versus avanceret søgning

	SIMPEL SØGNING	AVANCERET SØGNING
Søgemåde	Søgemaskinen gætter på, hvad brugeren søger efter - baseret på generel brugeradfærd og input fra fagfolk. Tager højde for stavefejl, netop fordi den gætter. Kommer med forslag, når brugeren begynder at indtaste i søgefeltet.	Søgemaskinen søger i bibliografisk data på præcis det, som brugeren indtaster i søgefeltet. Tager ikke højde for stavefejl, men søger på det, brugeren præcist skriver. Kommer med forslag, når brugeren begynder at indtaste i søgefeltet.
Søgesprog	Optimeret til populære søgninger på titel, forfatter, emne eller en kombination. Forstår også en række søgninger på genre eller materialetype i et naturligt sprog. For eksempel 'nye krimier' og '4k film'.	Fritekstsøgning eller CQL-søgning. Med booleske operatører som AND, OR og NOT. For eksempel '((piger OR kvinder) AND (håndbold OR fodbold) AND (knæproblemer OR knæskader))'.
Søgeresultater	Vil i de fleste tilfælde give mange søgeresultater, fordi søgemaskinen gætter på, hvad brugeren ønsker. Søgeresultaterne bliver derfor mindre og mindre relevante, jo længere ned man scroller i søgeresultaterne.	Vil i de fleste tilfælde give færre søgeresultater, fordi søgemaskinen kun viser de værker, der passer præcist på søgningen. Det vil derfor være klart for brugeren, hvorfor søgemaskinen viser netop disse søgeresultater.
Arbejdet med søgeresultaterne	Søgeresultaterne er sorteret efter bedste match og kan ikke sorteres kronologisk eller alfabetisk, da de netop er rangeret efter relevans, og en del af de lavest rangerede søgeresultater derfor vil være irrelevante. Muligt at filtrere søgeresultaterne efterfølgende på materialetype, genre, sprog med mere. Antal søgeresultater er ikke angivet.	Søgeresultaterne er sorteret efter bedste match, men kan både sorteres kronologisk og alfabetisk. Både muligt at afgrænse søgningen på forhånd ved hjælp af forskellige filtre som sprog, udgivelsesår og aldersgruppe samt at filtrere søgeresultaterne efterfølgende. Antal søgeresultater er angivet.
Målgruppe	Brugere, som er vant til at bruge Google og andre internetsøgmaskiner, men som ikke har specifikke søgekompetencer eller avancerede søgebehov.	Brugere, som har specifikke søgekompetencer for eksempel fra andre bibliotekssystemer samt avancerede søgebehov.
Underliggende søgemaskine	Simple Search	Complex Search

00

'Udviklingen af FBIKat har taget udgangspunkt i bibliotekernes arbejdsprocesser og erfaringer med katalogisering.'

FBIKat

gør arbejdet med katalogisering lettere og hurtigere

FBIKat er navnet på det nye værktøj, som bibliotekerne fremover skal bruge til at katalogisere deres samlinger. Det er brugervenligt, effektivt og optimerer katalogiseringsopgaven.

I NOVEMBER 2023 fik bibliotekerne et nyt værktøj til at katalogisere materialer.

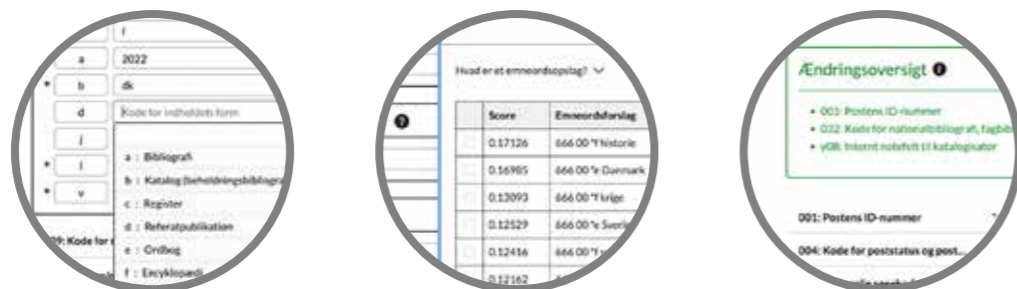
Katalogiseringsværktøjet er en del af den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI, og har derfor fået navnet FBIKat. FBIKat forbedrer arbejdet med katalogisering markant.

Det nye værktøj er udviklet i tæt samarbejde med bibliotekerne og KOMBIT, som i fællesskab har fokuseret på at indbygge de funktioner, som gør den største forskel for bibliotekerne i katalogiseringen.

Reducerer opslag i standarder og vejledninger
Katalogisering tager udgangspunkt i danMARC2-standard, som indeholder en lang række koder og regler, der kan udfordre selv de mest garvede katalogisatorer.

ANDRE FORBEDRINGER

- Visning af poster i danMARC2-format
- Mulighed for at genbruge eksisterende poster – som noget nyt også fra WorldCat, det globale katalog over biblioteksmaterialer
- Bedre overblik og mulighed for mere kompakt visning af poster
- Genvejstaster, som gør det nemt og effektivt at navigere i FBIKat
- En webløsning, så man slipper for at installere og opdatere software på bibliotekets computere – FBIKat er altid tilgængelig i den nyeste version.

FBIKAT forklarer indholdet af hvert delfelt, foreslår yderligere emneord og fremhæver ændringer i posten.

FBIKAT forklarer og foreslår derfor indhold til posterne baseret på, hvad man skriver i felterne.

De fleste felter udfyldes lynhurtigt uden tidskrævende opslag i vejledninger. Skal et felt indeholde en teknisk kode eller værdi, ses hurtigt en liste over muligheder, når man begynder at skrive, og man søger samtidig automatisk i listen. Skriver man en kode, ser man en forklaring af koden, så man sikrer sig, at man er i færd med at vælge den rigtige. Skriver man et ord, får man tilbudt de koder, som matcher ordet, og vælger hurtigt den mest relevante fra listen.

Når man alligevel en gang imellem har brug for at slå detaljerede regler op, er felterne forsynet med et link til danMARC2-standarden, så man hurtigt finder svarene.

Kunstig intelligens foreslår emneord

Det er ofte en udfordring at finde de bedste emneord til en post. Men med FBIKAT er det nu blevet nemmere. Kunstig intelligens analyserer poster, der minder om den, man arbejder på, og foreslår emneord.

På den måde foreslår FBIKAT emneord baseret på den praksis, man selv har brugt tidligere. De bedste resultater får man, hvis man selv tilføjer de første par emneord. FBIKAT giver hvert forslag en score, der angiver forslaget sandsynlige relevans. Men det er selvfølgelig stadig katalogisatoren, der vælger emneordene til posten.

Giver bedre overblik over ændringer

Det kan være svært at bevare overblikket, når man arbejder med de mange detaljer i katalogiseringen. Derfor har det været en høj prioritet, at FBIKAT hjælper med at organisere og fremhæve den rigtige information.

Et eksempel er muligheden for at se et overblik over ændringer i poster, som modtager rettelser. Det kunne for eksempel være stavningen af en forfatters navn.

DANMARC2

danMARC2 er et indholdsformat til bibliografiske data med henblik på maskinel behandling. Bibliotekerne bruger formatet til at beskrive alle væsentlige oplysninger om materialerne i deres samlinger, og i FBIKAT opretter og redigerer de poster i formatet. Gode bibliografiske poster hjælper biblioteksbrugere med at finde materialerne.

KOM I GANG MED FBIKAT

Det er nemt at tage FBIKAT i brug.

[Se hvordan her](#)

Tydeligt fremhævede rettelser er bare én af de mange måder, der er arbejdet med overblikket for at gøre arbejdet lettere.

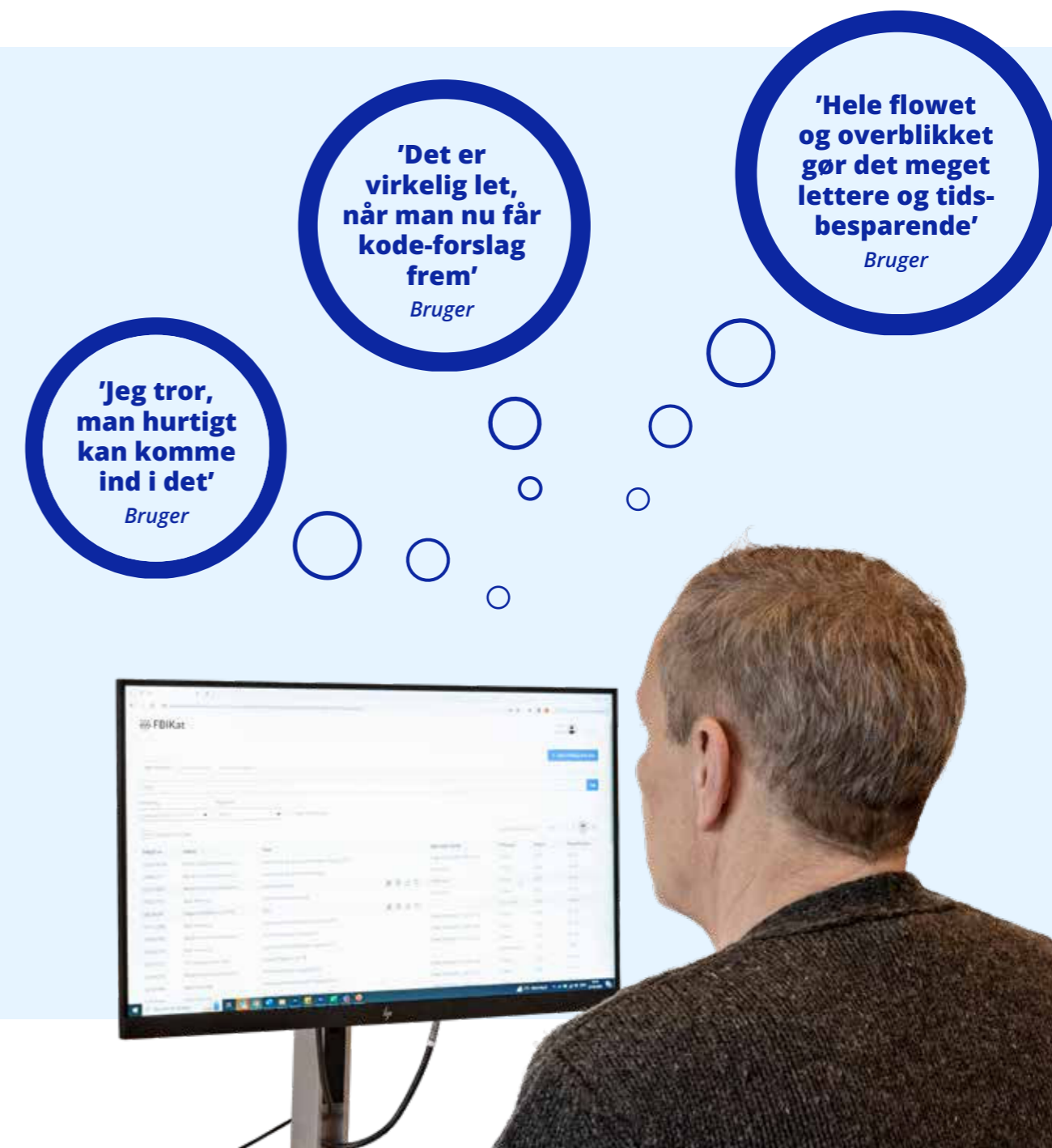
Testet og evalueret af bibliotekerne

Udviklingen af FBIKAT har taget udgangspunkt i bibliotekernes arbejdsprocesser og erfaringer med katalogisering i Cicero. Man kan læse mere om det indledende arbejde i Årsberetningen 2022.

En arbejdsgruppe bestående af eksperter i katalogisering fra både folkebiblioteker og fag-, forsknings- og uddannelsesbiblioteker har fulgt FBIKAT tæt gennem hele udviklingsforløbet. I 2023 har arbejdsgruppen samt katalogisatorer på folkebiblioteker og pædagog-

iske læringscentre løbende testet FBIKAT. Flere hundrede individuelle observationer og problemstillinger er blevet omsat til mulige forbedringer, som arbejdsgruppen har prioriteret. Det har sikret, at projektet gennem hele udviklingsforløbet har fokuseret på at fjerne de potentielle snubletråde, der kan forhindre brugerne i at udnytte katalogiseringsværktøjet bedst muligt. Resultatet er et værktøj af høj kvalitet.

FBIKAT er bestilt af KOMBIT og er nu en del af den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI. FBIKAT er udviklet til det kommende Fælles Bibliotekssystem, FBS, som skal afløse det nuværende Cicero-system. Men selv om det nye FBS ikke er klar endnu, kan FBIKAT allerede tages i brug.

'Jeg tror, man hurtigt kan komme ind i det'
Bruger

'Det er virkelig let, når man nu får kode-forslag frem'
Bruger

'Hele flowet og overblikket gør det meget lettere og tidsbesparende'
Bruger

00

En væsentlig forskel fra den gamle registreringsmetode er, at materialerne bliver samlet i såkaldte værker.

Biblioteksdata der passer til brugernes behov

I juni 2023 kom den længe ventede nyhed om, at de danske biblioteker skal skifte katalogiseringsstandard, og vi satte gang i implementeringen af RDA.

TITLEN PÅ EN BOG, navnet på en filminstruktør, sproget i en opera eller udgivelsesåret for en cd. Der findes et hav af data om bibliotekernes materialer, og de skal alle registreres, så biblioteker og brugere nemt og hurtigt kan finde det, de søger.

Men tiden er løbet fra den eksisterende måde at registrere materialer på, og den skal derfor moderniseres med den nye katalogiseringsstandard RDA.

Derfor er DBC DIGITAL gået i gang med at tilpasse datamodeller og it-systemer for at implementere RDA i den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI. Hvis alt går som planlagt, er RDA færdigimplementeret i 2026.

RDA møntet på brugerne

RDA, som står for Resource Description and Access, er et internationalt regelsæt, der fastlægger, hvordan man registrerer bibliotekernes materialer. Alt fra bøger, lydbøger, artikler og anmeldelser til film, musik, noder og spil - uanset medieform.

Men RDA er mere end bare en ny måde at registrere biblioteksdata på. RDA giver også mulighed for at lave nye typer af registreringer og at registrere sammenhænge materialerne imellem – noget som ikke tidligere har været muligt.

Og det er godt nyt for biblioteksbrugerne. Det betyder nemlig, at bibliotekernes materialerne kan registreres i en ny struktur, der er mere brugervenlig og afspejler brugernes behov.

I en tid hvor brugerne i højere grad søger biblioteksmaterialer online uden hjælp fra en bibliotekar, gør RDA det lettere for brugerne at finde det materiale, de er på jagt efter.

Værker øger overskueligheden

RDA har for eksempel et særligt fokus på de sammenhænge, et materiale har til andre materialer, som at en bog er del af en serie, at en film er baseret på en roman, eller at der hører en lærervejledning til en undervisningsbog.

En anden væsentlig forskel fra den gamle registreringsmetode er, at materialerne bliver samlet i såkaldte værker.

Biblioteksmaterialer udkommer ofte i flere versioner; en bog kommer både som fysisk bog, lydbog og e-bog, en film kommer på dvd, blu-ray og 4K, et computerspil kommer til Xbox, PlayStation og Nintendo. Alle disse materialer registreres enkeltvis, så det er muligt for brugerne at bestille en specifik udgave.

Men samtidig betragter brugerne en bog som værende den samme, uanset om den udkommer på tryk, digital eller i en ny udgave. Derfor bliver de enkelte udgivelser af bogen nu samlet i ét værk, så det er mere overskueligt for brugerne.

Med registreringen af værker er der desuden mange oplysninger, som man kun behøver registrere ét sted, og derfra kan man genbruge dem i registreringerne for de enkelte udgivelser. Det gør data mere ensartede og brugbare. [🔗](#)

Foto: Det Kgl. Bibliotek.

INTERNATIONALT REGELSÆT

I Danmark har vi en lang tradition for at udveksle data med biblioteker og institutioner i udlandet, og det vil vi selvfølgelig gerne blive ved med. Med RDA kommer vi til at dele regelsæt med de fleste af de lande, vi udveksler data med.

RDA-PROJEKTET

På de næste sider kan du læse mere om, hvordan RDA bliver implementeret i den Fælles Biblioteksinfrastruktur.

RDA

-projektet i store træk

Det er omfattende at implementere RDA, og projektet består af en lang række mindre delprojekter.

FOR AT DE MANGE MULIGHEDER I RDA kan udnyttes til fulde, er det nødvendigt at lave en del ændringer i de it-systemer, som bruges af bibliotekernes hjemmesider, apps og services.

Men fordi stort set alle ændringer kan lægges i den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI, skal størstedelen af de danske biblioteker heldigvis ikke selv kæmpe med at implementere RDA.

Projektet kommer til at foregå over flere år, og fordi verden jo heldigvis ikke går i stå imens, vil projektet løbende skulle forholde sig til omverdenen. Det kræver en meget agil arbejdsgang, hvor de over-

ordnede mål og pejlemærker ligger fast, men projektet kun planlægges for et halvt år ad gangen.

Men overordnet set kan projektet inddeles i nogle underområder.

ET NYT REGISTER

RDA medfører nye typer registreringer og sammenhænge imellem dem, og de forankres i et nyt nationalt register kaldet VERA.

VERA står for Verifikation af Entiteter og Relationer i Autoritetsdatarepositorium.

Det nye register indeholder det, der kaldes autoritative bibliografiske data, som er de datamæssige grundelementer alle registreringer af bibliotekernes materialer består af. Ved at registrere de enkelte elementer kan man bagefter sammensætte dem efter behov og genbruge dem igen og igen. Og så skal de kun vedligeholdes ét sted.

VERA bliver en del af DBC DIGITALs databrønd.

DATASKABELSE

En del af RDA-projektet handler om, hvordan bibliotekernes data skabes.

Data registreres i såkaldte MARC-formater, som er en slags skema, der fortæller, hvordan data skal læses og forstås. Disse formater skal tilpasses i forbindelse med indførelsen af RDA.

Derudover skal produktionsapparatet – altså de it-systemer, der bliver brugt til at lave registreringerne – udvikles til at kunne håndtere ændringerne.

Og så skal de mennesker, der registrerer bibliotekernes materialer, selvfølgelig oplæres i at registrere efter de nye regler.

DATAMODEL

En anden del af RDA-projektet handler om selve data-modellen.

Hvor data hidtil har været adskilt i små selvstændige enheder, betyder de nye registreringer, at data i stedet skal indgå i et sammenhængende netværk.

Den struktur skal etableres, og det bliver så at sige den arkitektoniske indmad i VERA.

Og så skal strukturen også implementeres i de øvrige dele af bibliotekernes infrastruktur. Det skal understøtte et nationalt samarbejde omkring skabelsen og brugen af de nye registreringer.

DATAANVENDELSE

Den teknisk mest omfattende del af RDA-projektet handler om, hvordan alle de dataflows, services, systemer og apps, der i dag processerer, behandler og bruger registreringerne, skal omlægges.

Projektet er opdelt i delprojekter, hvor de mest omfattende er:

- mange millioner registreringer, som skal lægges over i det nye indholdsformat
- data, som skal konverteres, så bibliotekernes systemer kan søge og vise data
- den eksisterende algoritme, der i dag samler klynger af materialer, skal ændres, så den kan benytte de nye værkregistreringer. 🔄

Status på projektet i 2023

DEN INDLEDENDE FASE af projektet blev gennemført ved udgangen af 2023.

Den inkluderede udarbejdelsen af nogle af de grundlæggende specifikationer og standarder, der skal anvendes til at registrere materialer efter RDA.

Derudover indeholdt den en række af de it-arkitekturændringer, der er nødvendige for at etablere VERA, samt den første version af det konverteringsflow, som gør det muligt at konvertere poster fra den eksisterende databrønd, hvor posterne opbevares i dag, til et nyt RDA-miljø, hvor posterne fremover skal opbevares.

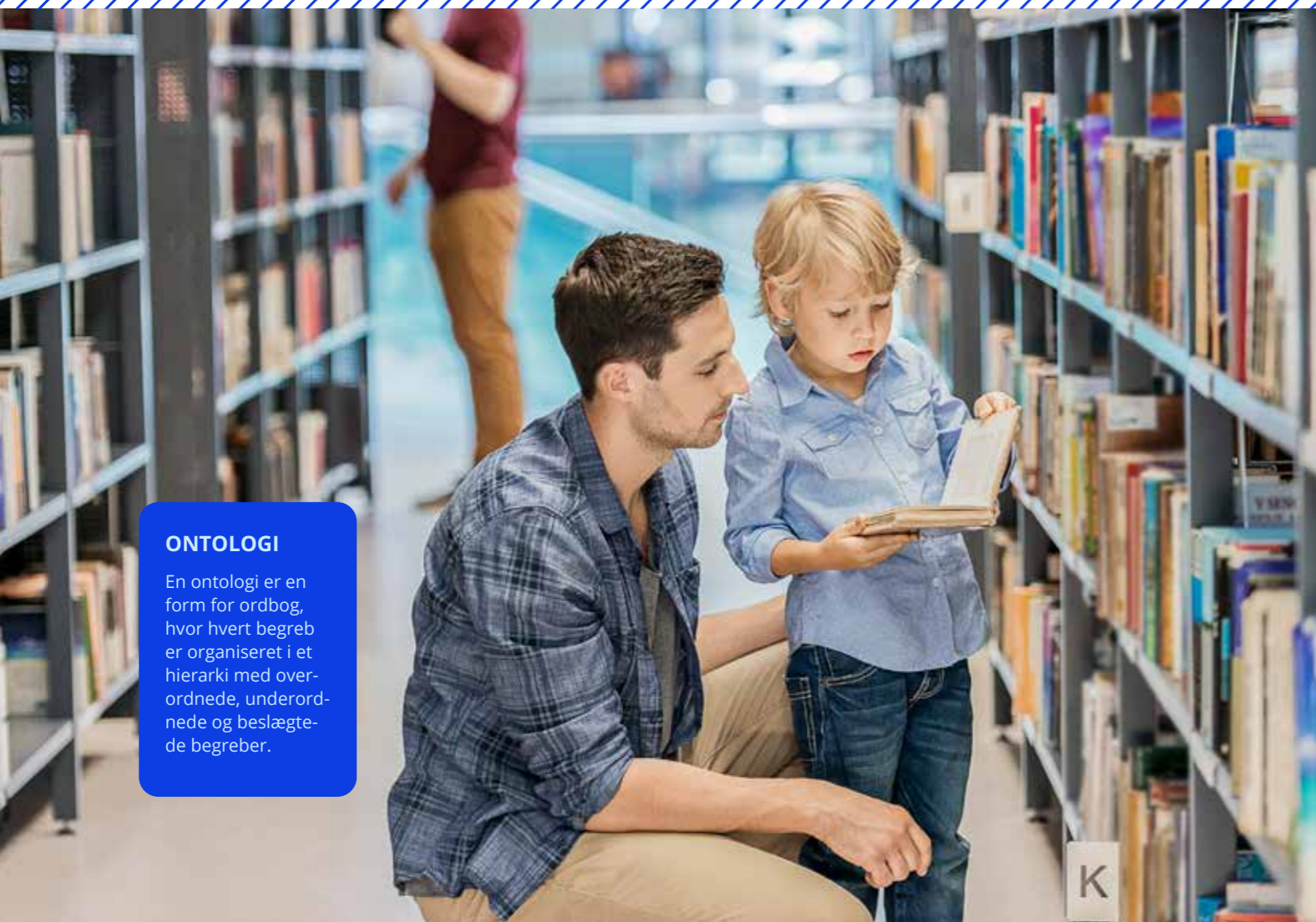
00

Det kræver en meget agil arbejdsgang, hvor de overordnede mål og pejlemærker ligger fast, men projektet kun planlægges for et halvt år ad gangen.

[Følg leverancene i RDA-projektet her](#)

Hierarki for emneord skal lede brugerne på rette vej

Et nyt hierarki for emneord skal gøre det lettere for biblioteker og brugere at finde materialer.

ONTOLOGI

En ontologi er en form for ordbog, hvor hvert begreb er organiseret i et hierarki med overordnede, underordnede og beslægtede begreber.

00

Det er et væsentligt skridt på vejen mod at automatisere processen med at tildele emneord.

EMNEORD KAN LEDE EN PÅ RETTE VEJ, og de kan inspirere en til at gå på opdagelse. Ved hjælp af emneord kan man nemlig surfe rundt i bibliotekernes samlinger og finde det, man søger – eller måske det man ikke vidste, man søgte.

Men indtil videre har det ikke været muligt for biblioteksbrugerne at få et overblik over, hvilke emneord man kan søge på, eller hvilke sammenhænge der er mellem emneordene. Brugere har skullet foretage en søgning og ud fra søgeresultatet se, hvilke emneord der rent faktisk anvendes til bibliotekernes materialer. Af den grund har bibliotekerne længe efterspurgt en ny organisering af emneordene.

I 2023 gik vi derfor i gang med at udvikle et hierarki for emneordene. Det skal gøre det nemt for bibliotekarer at finde og tildele relevante emneord til biblioteks-materialer. Og det skal gøre det nemt for brugerne at finde det, de søger efter.

Bygger på eksisterende hierarki

Hvert emneord bliver organiseret i et hierarki med overordnede, underordnede og beslægtede emneord. Det gør det enklere at navigere i emneordene og finde relaterede emneord.

Det nye hierarki bygger på en eksisterende ontologi – som er et meget komplekst hierarki. Vi har ikke en dansk ontologi, så derfor er det nye hierarki bygget på en finsk ontologi kaldet YSO, der er lavet af det Finske Nationalbibliotek. YSO indeholder emneord på finsk, svensk og engelsk. Vi har derfor maskinoversat de danske emneord til svensk og engelsk og på samme vis oversat emneordene i YSO til dansk. Efterfølgende har vi associeret emneordene med hinanden og skabt en dansk version af ontologien.

Næste trin i processen er manuelt at teste, kvalitetsvurdere og fejlrette i det nye hierarki for emneord, men allerede nu kan vi begynde at eksperimentere med at gøre brug af det til at understøtte en bedre dialog mellem brugeren og for eksempel Bibliotek.dk, når brugeren er interesseret i et givent emne. 🗨️

Automatisk tildeling af emneord med AI

DER ER FLERE FORDELE ved et hierarki for emneord, og det er et væsentligt skridt på vejen mod at automatisere processen med at tildele emneord.

Med udgangspunkt i hierarkiet for emneord – og ved hjælp af AI og eksisterende såkaldte sprogmodeller, der kan læse, forstå og skabe tekst – arbejder vi på et værktøj, som automatisk kan tildele emneord til tekster. Vi kalder værktøjet for AutoIndex.

AutoIndex skal være et supplement til den manuelle registrering af materialer.

På sigt kan værktøjet også være en hjælp til at få tildelt emneord til materialer, der ellers ikke ville få emneord.

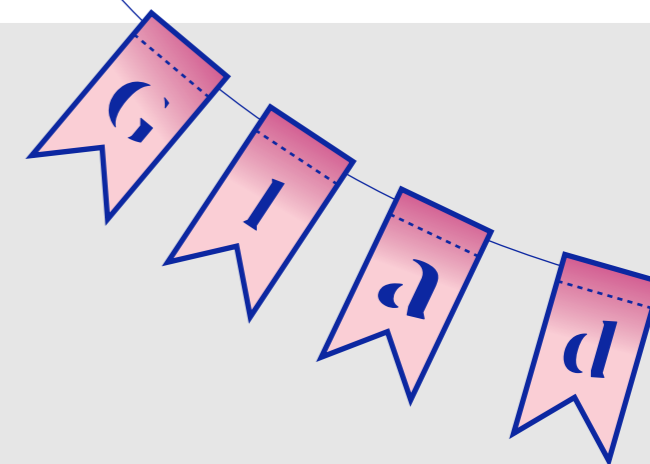
SPROGMODELLER

Sprogmodeller er en gren af AI og bruges til at løse forskellige typer opgaver. ChatGPT er et eksempel på et kendt produkt, der er baseret på en sprogmodel. ChatGPT er designet til at besvare spørgsmål, som brugere stiller den. Den sprogmodel, vi udvikler til AutoIndex, har et andet sigte – at læse en tekst og tildele den et eller flere emneord.

UHYGGELIG

Romantisk

Magisk

Appelord

sætter læseoplevelsen i centrum

Ved hjælp af såkaldte appelord kan brugerne fremover søge litteratur ud fra læseoplevelsen. Appelord blev i 2023 en del af den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI.

HVORDAN UDTRYKKER BØRN OG VOKSNE,

hvilken slags litteratur de har lyst til at læse? Det kan være svært at sætte ord på og ikke mindst indtaste i et søgefelt på en hjemmeside.

Tidligere har det kun været muligt at søge litteratur ud fra titel, forfatter og traditionelle emneord, når man gik på bogjagt på de lokale folkebibliotekers hjemmesider eller på Bibliotek.dk. Men fremover kommer børn og voksne til at kunne søge litteratur ud fra smag og præferencer i forhold til stemning, skrivestil, tempo, tid, sted, miljø, længde, sværhedsgrad med mere. Med andre ord ud fra den ønskede læseoplevelse.

Det bliver muligt, fordi bøgerne fremadrettet bliver indekseret med ord, der beskriver den læseoplevelse, som bøgerne giver. Vi kalder dem appelord.

Appelord bliver en del af FBI

I 2023 har DBC DIGITAL og KOMBIT indgået aftale om, at appelord bliver en del af den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI. Det betyder, at nye skønlitterære bøger til voksne og bøger til børn i alderen 8 til 12 år får tildelt appelord. Det gælder dog ikke alle nye bøger, men kun dem, der er udvalgt til at få en materialevurdering.

Appelordene blev oprindeligt udviklet til de to inspirationssites Læsekompasset og Buggi, som begge har fokus på at give inspiration til læsning ud fra selve læseoplevelsen. Og nogle af de services, der udnytter appelord og i dag bruges på Læsekompasset og Buggi, bliver også en del af FBI fremadrettet.

I 2023 blev grobunden lagt for, at brugerne kan se bøgernes appelord på bibliotekernes hjemmesider.

00

Fremover kommer børn og voksne til at kunne søge litteratur ud fra smag og præferencer.

Appelordene for voksenlitteratur blev tilføjet vores biblioteksdata, så bibliotekerne kan implementere dem på deres hjemmesider via FBI-API. FBI-API'et giver adgang til data og funktionalitet i den Fælles Biblioteksinfrastruktur.

Arbejdet fortsætter i 2024

I 2024 fortsætter arbejdet med at gøre appelordene tilgængelige og brugbare for bibliotekerne og deres brugere. For det første bliver appelordene for børnelitteratur tilføjet data. Derudover bliver appelordene søgbare med avanceret søgning. Det betyder,

at det bliver muligt at søge efter litteratur ud fra de forskellige appelord.

Der bliver også tilføjet to nye søgeservices, hvor der søges specifikt efter henholdsvis skønlitteratur til voksne og litteratur til børn i alderen 8 til 12 år.

Og så vil det blive muligt at få anbefalet litteratur ved hjælp af to nye recommendere, som foreslår materiale, der minder om et andet materiale, ved at udnytte appelordene.

Appelord for skønlitteratur til voksne

Ord eller korte sætninger, der beskriver bogen inden for seks givne områder:

- **Stemning** – eksempelvis sanselig, sørgelig, tragisk
- **Miljø** – eksempelvis storbyen, havet
- **Univers eller virkelighed** – eksempelvis futuristisk, realistisk
- **Tempo** – eksempelvis dvælende, hæsblesende
- **Forfatterens perspektiv** – eksempelvis jeg-fortæller, skiftende synsvinkler
- **Skrivestil** – eksempelvis gammeldags sprog, eksperimenterende sprog

Appelord for børnelitteratur

Ord, der beskriver bogen inden for seks givne områder, samt en graduering på en skala fra 1 til 5 for hvert ord eller område:

- **Stemning** – der er syv mulige stemninger: rar, uhyggelig, tankevækkende, sjov, romantisk, spændende og trist
- **Emne og genre** – eksempelvis gaming, gamle dage og vilde dyr
- **Længde** – går fra kort til lang
- **Sværhedsgrad** – går fra let til svær
- **Teksttung** – går fra kun illustrationer til ren tekst
- **Virkelig eller fantasi**

Nu kan du læse ugebladsartikler fra en svunden tid

Mere end 14.000 artikler fra gamle udgaver af Hjemmet og Familie Journalen er nu tilgængelige for biblioteksbrugere, som har lyst til at finde opskrifter eller blive klogere på dagens Danmark tilbage i tiden.

STÅR DU OG MANGLER en god opskrift på forloren hare, som mormor lavede den, eller en opskrift på en hæklet bikini til sommerferien? Så er der håb forude.

Nu kan du finde gamle artikler fra ugebladene Hjemmet og Familie Journalen på Bibliotek.dk. Mere præcist artikler fra årene 1960 til 1999. Og når du har fundet det, du er på udkig efter, kan artiklerne nemt og hurtigt bestilles via Digital Artikelservice, og en kopi lander efterfølgende i din mailbakke.

Kulturarv tilgængelig for alle

Det er Det Kgl. Bibliotek, der har bestilt registreringen af ugebladsartiklerne hos DBC DIGITAL. I første omgang blev kun artikler fra juni og december måned i årene 1960 til 1999 registreret. Men efterfølgende er alle numre fra 60'erne blevet tilføjet, og vi er godt i gang med ugebladene fra 70'erne.

Det betyder, at biblioteksbrugere nu har adgang til hele 14.000 artikler fra de to ugeblade, og mange flere kommer til i løbet af 2024.

Artiklerne får tildelt et emnetal – også kaldet et DK5-nummer - samt emneord og udførlige noter, der for eksempel fortæller, hvilke retter man kan se opskrift på, og hvilke størrelser de forskellige strikkeopskrifter dækker. På den måde er der gode indgange til emnesøgninger og mulighed for at vurdere relevansen af de mange artikler.

Opskrifter hitter stort

Artiklerne er meget efterspurgt, og det er absolut opskrifterne, der er mest træk på. Artikler som 'Flot

tøj til Barbie' og 'Strik romantik i uld og bomuld' er for eksempel blandt de mest bestilte artikler. De taler ind i retrobølgen og den store interesse, der er for håndarbejde for tiden.

Men der er også guld at hente, hvis man skal skrive opgave om for eksempel kønsroller og familiemønstre før og nu, hvis man vil vide mere om teknologiske og medicinske landvindinger gennem tiden – eller hvis man bare gerne vil læse om de kendte og kongelige.

Artiklerne giver desuden et enestående indblik i hverdagen i perioden, og hvad der optog sindene. ☺

00

Det kgl. Bibliotek har en målsætning om at formidle kulturarven til borgerne. Med indekseringen af artiklerne fra Hjemmet og Familie Journalen er de gjort tilgængelige for alle borgere på en national platform som Bibliotek.dk og på folkebibliotekernes lokale hjemmesider, og de er dermed blevet langt mere synlige. Før var de langt fra blandt de mest efterspurgt i Artikelbasen, men nu ligger de i top 20.

Else Refstrup, afdelingsleder,
Det Kgl. Bibliotek

8 POPULÆRE TIDSSKRIFTER

Udover ugebladene registrerer DBC DIGITAL løbende otte populære tidsskrifter til Digital Artikelservice for Det Kgl. Bibliotek. Det er tidsskrifter, der ikke bliver registreret til nationalbibliografien, enten fordi artiklerne ikke er lange nok, eller fordi indholdet ikke lever op til retningslinjerne. Også her er der mange gode artikler om diverse hobbyer, mad og mode, som man kan dykke ned i og bestille kopier af.

De otte tidsskrifter er:

- Eurowoman
- Hunden
- Psykologi
- Spis bedre
- Kreativ strik
- Bo bedre
- Cykelmagasinet Velomore
- Isabellas

Barbie

VAR DEN MEST BESTILTE ARTIKEL I 2023

1. Flot tøj til Barbie, *Hjemmet*
2. Sy og strik yndigt forårstøj til baby & babyborn, *Familie Journalen*
3. Strik romantik i uld og bomuld, *Illustreret familiejournal*
4. Hyggelige håndarbejder op mod jul, *Illustreret familiejournal*
5. Strik og hækling til sol og sommer, *Illustreret familiejournal*

Store sprogmodeller

åbner nye døre og kan gøre det lettere at finde materialer

AI er både nutiden og fremtiden – også hos DBC DIGITAL. Vi undersøger og eksperimenterer med store sprogmodeller for at forbedre vores tjenester og arbejdsgange.

I **NOVEMBER 2022** blev ChatGPT frigivet, og dermed blev AI allemandseje og en del af manges hverdag.

ChatGPT bygger på såkaldte store sprogmodeller, der er sprogmodeller, der kan læse, forstå og skabe tekst. Og det er faktisk ikke en helt ny teknologi.

Store sprogmodeller har allerede vist sig at være yderst effektive til at løse specifikke og afgrænsede opgaver, som for eksempel at oversætte tekster og analysere tekstindhold. Men i løbet af 2023 har udviklingen markeret en ny æra inden for AI, hvor store sprogmodeller er på vej til at blive en central del af den digitale infrastruktur i moderne virksomheder.

I DBC DIGITAL har vi længe arbejdet med afgrænsede sprogmodeller, og vi bruger dem i flere eksisterende systemer. For eksempel til at understøtte katalogiseringen af materialer og i forskellige hjælpefunktioner til søgninger og anbefalinger på hjemmesider som for eksempel Buggi. I 2023 har vi intensiveret arbejdet med de store sprogmodeller, og udviklingen fortsætter de kommende år.

Ser spændende muligheder i biblioteksdata

På biblioteksområdet kommer store sprogmodeller fremadrettet til at spille en stor rolle i at skabe biblioteksdata ud fra tekster.

Der er også mange gode muligheder for at bruge store sprogmodeller til at gøre det nemmere for brugerne at finde relevante materialer i bibliotekernes samlinger.

Selvom generelle modeller og systemer som ChatGPT giver mange forskellige udfordringer, er vi overbeviste om, at udfordringerne kan overvindes ved at tilpasse

de store sprogmodeller til mere specifikke behov i mere kontrollerede datamiljøer.

Forestil dig for eksempel en tjeneste, der kan besvare spørgsmål baseret på en bestemt tekst- eller informationsamling, eller som kan foreslå relevante kilder. Store sprogmodeller kan gøre det nemmere for brugerne at udtrykke og præcisere deres behov iterativt ved at tilbyde en dialog i et naturligt sprog.

To lovende forsøg i 2023

DBC DIGITAL lavede i 2023 to forsøg med store sprogmodeller relateret til bibliotekernes samlinger.

I det første forsøg eksperimenterede vi med at tilbyde søgning i et naturligt sprog i biblioteksdata om film. Det andet forsøg handlede om at besvare spørgsmål i et naturligt sprog ved at udvikle et system, der søger i nogle afgrænsede tekster og derefter giver et svar baseret på teksterne.

Begge forsøg viste stort potentiale, og vi fortsætter vores arbejde med at afdække de store sprogmodellers potentiale på biblioteksområdet.

Fortsætter udviklingen med nye partnerskaber

Vores håb for 2024 er at indgå i nye partnerskaber med biblioteker og andre interessenter for at udvikle egentlige prototyper rettet mod specifikke brugerbehov med afsæt i vores erfaringer.

På kort sigt er målet at erhverve og dele indsigt omkring nye anvendelsesmuligheder for store sprogmodeller. Men på længere sigt er ambitionen at udvikle og lancere innovative tjenester, der benytter disse nye tilgange.

Fra filmen "Drive".

00

I det første forsøg eksperimenterede vi med at tilbyde søgning i et naturligt sprog i biblioteksdata om film.

Fra filmen "Bytte bytte baby".

Fra filmen "Egetræets hjerte".

Store sprogmodeller

Large Language Models, LLM's, er avanceret kunstig intelligens, der på baggrund af meget store mængder tekst opnår viden om relationer mellem ord. Det kræver særligt computerudstyr at udvikle og bruge store sprogmodeller.

Store sprogmodeller kan bruges til mange ting som for eksempel at analysere tekster, forstå en brugers input og oversætte sprog. Eksempelvis ChatGPT bygger på store sprogmodeller.

Store sprogmodeller er et stort skridt fremad inden for kunstig intelligens, og de bliver hele tiden bedre. I Danmark arbejder man også på at lave sprogmodeller, der er gode til dansk sprog og kultur. DBC DIGITAL er en blandt mange aktører, der bidrager til dette.

Fra filmen "Kandis for livet".

Opdaterede emneord gør det nemt at finde litteratur om minoriserede

I 2023 fik emneord omhandlende etniske minoriteter, handicap og LGBT+ et løft, så de afspejler nutidens sprogbrug, og bøgerne bliver mere synlige.

BIBLIOTEKER OG BRUGERE har fået lettere ved at finde litteratur om minoriserede inden for eksempelvis køn, etnicitet, handicap og familiestrukturer.

Det skyldes et samarbejde mellem DBC DIGITAL og centralbibliotekerne, som netop har fokuseret på at skabe en bedre repræsentation af minoriserede i biblioteksmaterialernes emneord og materialevurderinger.

Det skal sikre, at bøger om minoriserede grupper bliver mere tilgængelige og får en retvisende vurdering.

Udvalgte emneord udsat for tættekam

Eksperter inden for tre hovedområder – LGBT+, etnicitet og handicap – har gennemgået og kommenteret eksisterende emneord inden for hvert af de respektive områder.

Ud fra deres input har vi moderniseret en række eksisterende emneord, så de bedre rammer nutidens sprogbrug. For eksempel er betegnelsen handicap-

pede forældet. I stedet skal man bruge personer med handicap.

Derudover har vi oprettet en række nye emneord. Et eksempel er nonbinær kønsidentitet, som betyder, at man ikke definerer sig som mand eller kvinde.

Nye interesseområder guider lektørerne på vej

Også i forhold til materialevurderinger er der sket en række tiltag, som skal forbedre minoriseredes repræsentation.

00

Vi har moderniseret en række eksisterende emneord, så de bedre rammer nutidens sprogbrug.

Vi har implementeret nye interesseområder for lektørerne, som udarbejder materialevurderingerne, herunder LGBT+, etnicitet og handicap. Det betyder, at bøger, der omhandler disse emner, kan blive anmeldt af lektører, der har udtrykt interesse for det pågældende emne. På den måde får bøgerne den mest indsigtfulde vurdering.

Desuden har vi i samarbejde med centralbibliotekerne afholdt et temamøde for lektørerne om ubevidste biases og mangfoldig repræsentation af minoriserede grupper.

Vores abonnements-tjenester i 2023

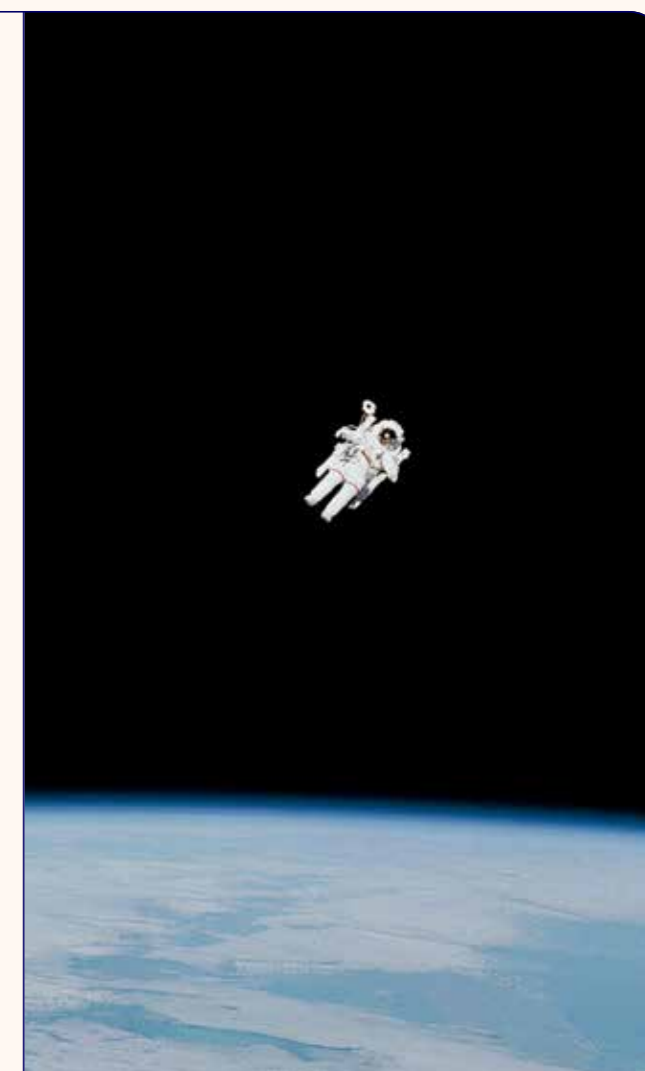
 faktalink

Nyt design til Faktalink undervejs

Den internationale Rumstation, ytringsfrihed, aktiv dødshjælp, vedvarende energi, transkønnethed, Romerriget og bandekrigene i både Danmark og Sverige. Fokus på de store dagsordensættende historier som klimaforandringerne, Ruslands invasion i Ukraine og krigen mellem Israel og Hamas. Det er blot nogle af emnerne for den række af artikler, som er blevet føjet til Faktalinks stadigt voksende samling af artikler i løbet af 2023. Artikler, som behandler både historiske og aktuelle samfundsrelevante emner, og som er bibliotekernes og skolernes kilde til viden om verden.

Samtidig er vi i gang med udviklingen af et nyt design, som skal gøre Faktalink mere brugervenligt og inspirerende og sikre et bedre samspil mellem Faktalinks artikler og den aktuelle nyhedsdagsorden. Vi forventer at være klar med det ny Faktalink i 2024.

[Besøg Faktalink](#)

forfatterweb

Forfatterweb udvikler sig i tråd med brugernes behov

Forfatterweb er et værktøj til bibliotekernes litteraturformidling og skolernes danskundervisning. I løbet af foråret gennemførte vi en brugerundersøgelse, hvor vi interviewede en række bibliotekarer, litteraturformidlere og dansklærere i udskolingen og gymnasiet om deres litteratursøgning og informationsbehov.

Det resulterede i en række indsigter og gode input til videreudviklingen af Forfatterweb. En del redaktionelle forbedringer er blevet implementeret i løbet af året, mens det, der kræver en større indsats, er noteret til et senere udviklingsprojekt.

Samtidig har der været fuld blus under produktionen i 2023 med mere end 120 nye portrætter, temaer og opdateringer af eksisterende portrætter.

2023 blev også en stor succes for Forfatterweb på sociale medier, hvor mere end 10.000 brugere nu følger os på Facebook og Instagram, og de mest populære opslag sender op til 3.000 brugere videre til Forfatterweb. Med kampagner på sociale medier er der skabt synlighed for vores indhold for op mod 2 millioner danskere.

[Besøg Forfatterweb](#)

Theis Ørntoft

forfatterstafetten

Forfatterstafetten står stærkere end nogensinde

Forfatterstafettens uddybende forfatterinterviews er blevet et anerkendt format blandt forfattere, forlag, biblioteker og læsere. Den øgede interesse for litterære samtaler betyder, at vi nu også kan lande interviews med store danske og udenlandske forfattere som Kirsten Thorup, Caspar Eric, Vigdis Hjorth og Alex Schulman.

Samtidig har vi i 2023 sat rekord, når det gælder antallet af interviews. Det betyder, at redaktionen har produceret 26 lange interviews til video og podcast med tidens markante forfattere for at skabe opmærksomhed om Forfatterwebs indhold. Næsten hver tredje ser interviewene til ende, hvilket understreger, at der er et publikum til indhold, der leverer fordybelse og refleksion.

Op mod 40 biblioteker deler Forfatterstafetten, og de fleste af dem laver inspirationssider med beskrivelser af de medvirkede forfatters udgivelser og indlejrer Forfatterstafettens video-interviews på deres hjemmesider.

Kirsten Thorup

Kim Blæsbjerg

Læsekompas

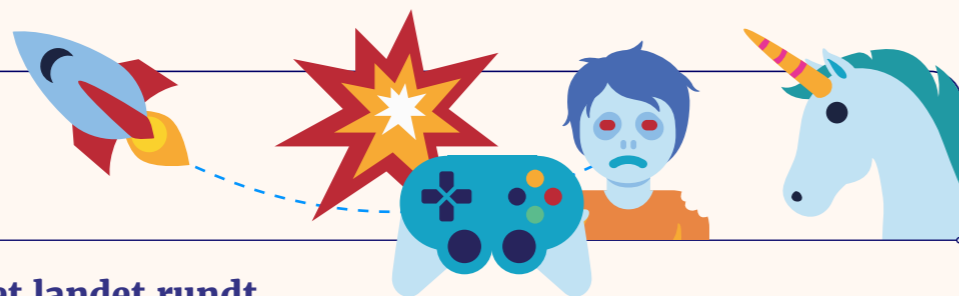
Stor stigning i besøg på Læsekompas

Læseinspirationssitet Læsekompas oplevede en markant vækst i 2023. Knap 40.000 besøg blev det til i 2023, hvilket er en stigning på hele 58 procent fra 2022.

Mange brugere går nu direkte ind på sitet – i modsætning til at lande på sitet via en google-søgning. Faktisk er andelen af direkte besøg det seneste år steget med 100 procent til 26.000 besøg. Samtidig er den tid, som brugerne tilbringer på sitet, også steget med 40 procent til knap syv minutter i snit. Tallene viser, at kendskabet til Læsekompas og brugen blandt fagpersoner og brugere er steget.

DBC DIGITAL afholdt skræddersyede kurser for medarbejderne på en række folkebiblioteker om brugen af Læsekompas i formidlingen af litteratur.

[Besøg Læsekompas](#)

Buggi har været landet rundt

Læseinspirationssitet Buggi giver børn medbestemmelse, når de skal vælge bøger, og det skaber læselyst hos det enkelte barn i en tid, hvor læselysten er nedadgående.

I 2023 har der været rig mulighed for at opleve inspirationsværktøjet Buggi forskellige steder i landet. Buggi har nemlig deltaget på en række konferencer for biblioteksansatte, bibliotekschefer, PLC-for- eninger og skoleledere rundt om i hele landet. Desuden har flere biblioteker fået undervisning i Buggi.

I den forbindelse har flere skolebibliotekarer efterspurgt lixtal, som derfor er blevet implementeret i Buggi i 2023. Ca. en tredjedel af alle titler viser nu lixtallet, og flere kommer løbende til, så børnene eller en bibliotekar hurtigt kan afgøre, om bogen passer til barnet. Det er især en god hjælp til læsesvage børn.

Buggi fået sin egen Instagram-profil, @buggibog, hvor indholdet er mini-anmeldelser, info om nye bøger og en masse emojis. Den er tænkt som inspiration til formidlere, forældre samt børnelitteraturinteresserede.

[Besøg Buggi](#)

BØRNEBIFFEN

Børnebiffen.dk hitter med kendte karakterer

Børnebiffen.dk er et fantastisk bibliotekstilbud med korte film og serier til børn i alderen tre til syv år. Børnene er især glade for Cirkeline, Vitello og Rita, som de kender fra de populære børne- bøger. Men også serierne "Lili" og "Hunden Ib" er populære, og med mere end 400 film er der masser af andre film og serier at vælge i mellem.

I 2023 er der blevet vist mere end 61.000 film til børn i hele Danmark. Børnebiffen.dk er populær hos de mindste og deres forældre og havde i 2023 40.000 besøg og 10.000 unikke brugere.

[Besøg Børnebiffen.dk](#)

Fra filmen "Hugo og Holger".

Fra filmen "Elsker dig for tiden".

FILMSTRIBEN

Filmstriben er et populært bibliotekstilbud

Bibliotekernes filmtilbud Filmstriben voksede i popularitet i 2023 og havde ved udgangen af året mere end 390.000 unikke brugere fordelt over hele landet. Nyhedsbrevet er stedet, hvor biblioteksbrugere kan holde sig opdateret på nye film, og ca. 47.000 brugere modtager det ugentligt. 18.000 følger desuden Filmstriben på Facebook og knap 5.900 på Instagram.

Hver måned i 2023 har bibliotekerne fået tilbudt en 0-point film, så alle brugere – også dem, der er løbet tør for point, eller hvor bibliotekets månedsbudget er opbrugt – kan se en film, uden at det koster biblioteket noget. Bibliotekerne har taget godt imod initiativet og reklamerer for 0-point filmene på deres hjemmesider og de sociale medier.

Der er nu mere end 4.200 spille-, kort- og dokumentarfilm at vælge imellem på Filmstriben, herunder 500 danskproducerede dokumentarfilm støttet af Det Danske Filminstitut.

Det er et bredt udsnit af befolkningen, der låner film på Filmstriben, men især de 20 til 29-årige udgjorde i 2023 en stor andel af Filmstribens brugere. Hele 20 procent af brugerne på Filmstriben er mellem 20 og 29 år. Denne aldersgruppe udgør 10 procent af bibliotekernes brugere generelt.

[Læs mere om Filmstriben i vores faktaark](#)

[Besøg Filmstriben](#)

Registreringer i 2023

I 2023 BLEV DER UDARBEJDET:

4.460

materialevurderinger af **bøger**

258

materialevurderinger af **film**

202

materialevurderinger af **spil**

NATIONALBIBLIOGRAFI

	antal registreringer
FORTEGNELSE	
Dansk Bogfortegnelse/Tekst ¹	24.603
Dansk Bogfortegnelse / Spil	40
Dansk Billedfortegnelse (Film)	2.221
Dansk Lydfortegnelse ²	4.611
Danske Musikoptagelser	1.558
Dansk Artikelindeks	26.393
Dansk Anmeldelsesindeks	8.477
Danske Musikanmeldelser	1.967
I alt	69.870

SUPPLERENDE BIBLIOTEKSDATA

	antal registreringer
MATERIALE	
Bøger ¹	15.312
Spil	413
Film	1.656
Lyd ²	4.227
Musik	3.697
Noder	158
Brætspil/analoge spil	97
Musikanmeldelser	4.805
I alt	30.365

1. Inkl. automatisk dannede poster på e-bøger fra forlagenes bagkatalog
2. Inkl. automatisk dannede poster på e-lydbøger fra forlagenes bagkatalog

Bibliotek.dk i 2023

4.102.035

besøg på **Bibliotek.dk** i 2023

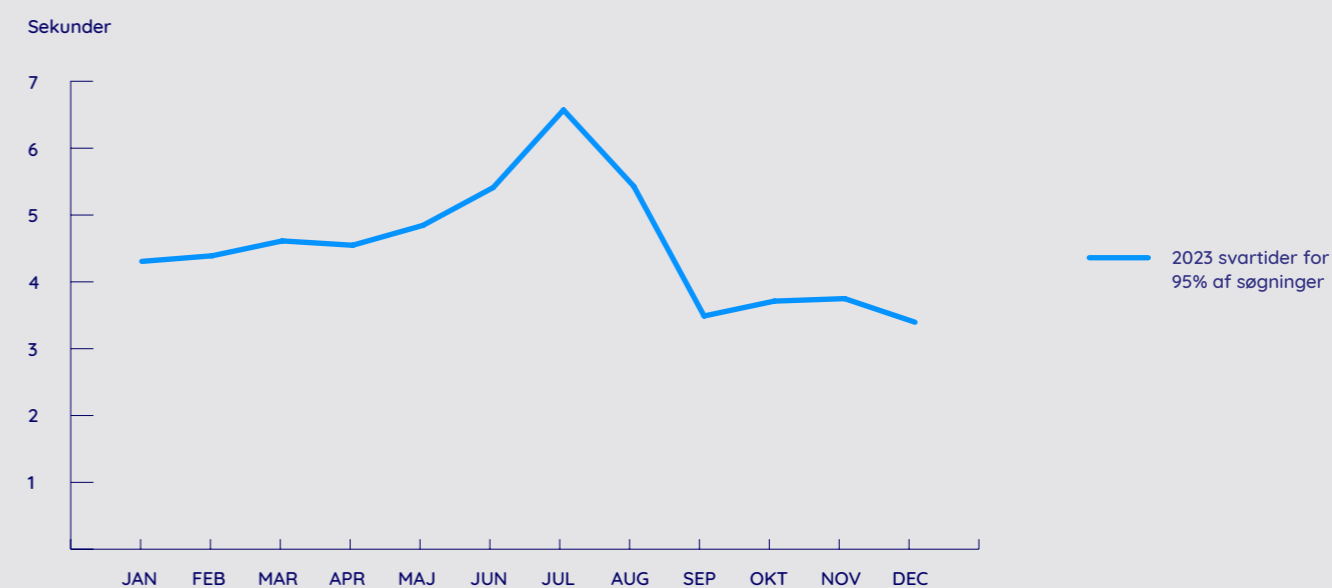
17.308.182

sidevisninger på **Bibliotek.dk** i 2023

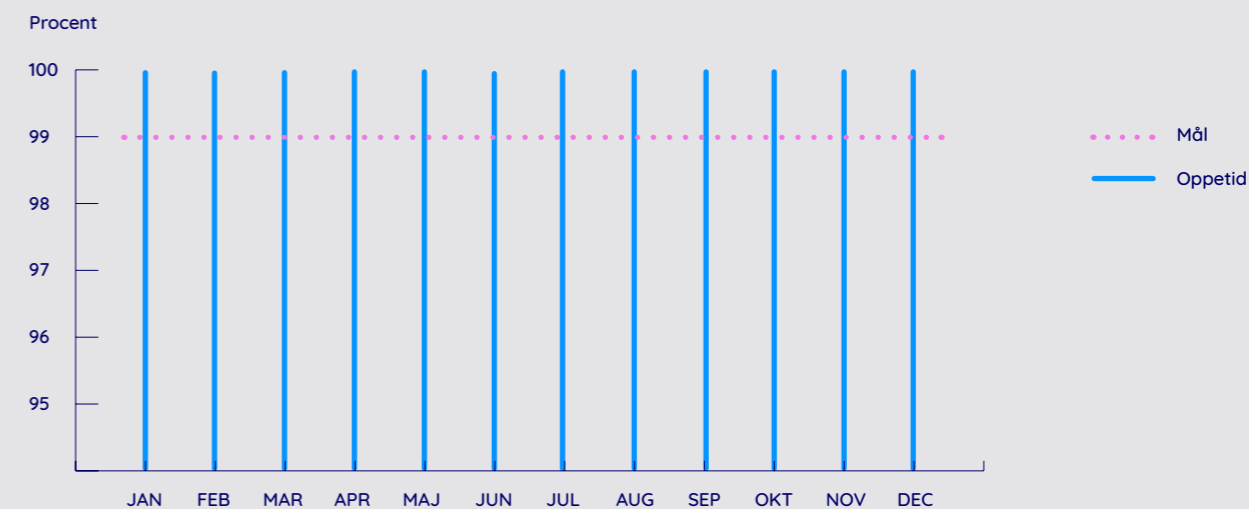
1.883.602

bestillinger på **Bibliotek.dk** i 2023

Svartider på bibliotek.dk 2023

Driftseffektivitet for bibliotek.dk 2023

Selskabets hoved- og nøgletal

	2021	2022	2023
HOVEDTAL I TUSINDE KR.			
Nettoomsætning	164.962	168.344	175.043
Bruttoresultat	103.772	109.430	113.278
Personaleomkostninger	93.534	100.340	104.768
Driftsresultat	6.204	5.352	5.155
Resultat af finansielle poster	-342	-116	843
Årets resultat	4.281	3.854	4.508
Balancesum	59.952	62.467	73.148
Investering i materielle anlægsaktiver	4.314	1.948	4.161
Egenkapital	34.966	38.820	43.328
Gennemsnitligt antal årsværk	143	148	153
NØGLETAL			
Bruttomargin	62,9 %	65,0 %	64,7 %
Egenkapitalens forrentning	13,0 %	10,4 %	11,0 %
Soliditetsgrad	58,3 %	62,1 %	59,2 %
Overskudsgrad	3,8 %	3,2 %	2,9 %
Personaleomkostninger (andel af omsætning)	56,7 %	59,6 %	59,9 %

Bestyrelsen

<p>Sofia Osmani</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formand • Repræsentant for KL • Borgmester i Lyngby-Taarbæk kommune 	<p>Peder Christian Kirkegaard</p> <ul style="list-style-type: none"> • Repræsentant for KL • Borgmester i Skive Kommune 	<p>Gorm Anker Gunnarsen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Repræsentant for KL • Medlem af Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune
<p>Laila Kildesgaard</p> <ul style="list-style-type: none"> • Repræsentant for KL • Direktør, Steder skaber folk 	<p>Christian Boesgaard</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medarbejderrepræsentant • Udviklingschef i DBC 	<p>Solveig Vestergaard Lund</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medarbejderrepræsentant • Bibliotekar i DBC

Direktionen

<p>Jane Wiis</p> <p>Administrerende direktør</p>	<p>Carsten H. Andersen</p> <p>Direktør for Metadata</p>	<p>Bo Weymann</p> <p>Direktør for Produktudvikling og drift</p>
---	--	--

DBC DIGITAL kort fortalt

DBC DIGITAL er en data- og it-virksomhed, der producerer og formidler bibliografiske data og laver kritisk, national data- og it-infrastruktur til folkebibliotekerne, skolebibliotekerne og fag-, forsknings- og uddannelsesbibliotekerne.

DBC DIGITALs hovedopgave er at udvikle, vedligeholde og drive den Fælles Biblioteksinfrastruktur, FBI, som kommunerne bestiller i fællesskab gennem KOMBIT. FBI inkluderer:

Den danske nationalbibliografi: Vi registrerer bøger, lydbøger, artikler, film, musik, noder, spil med mere, der udkommer i Danmark og skal indgå i nationalbibliografien.

Supplerende biblioteksdata: Som supplement til den nationalbibliografiske registrering forsyner vi særligt biblioteksrelevante materialer med data, der er målrettet brugen i bibliotekerne, som for eksempel emneord og indholdsbeskrivende noter.

Metadata-produktionsapparat: Vi udvikler og driver de it-systemer, som anvendes til at producere nationalbibliografien og de supplerende biblioteksdata.

Digitale tjenester: Vi udvikler og driver digitale tjenester med information om alle de materialer, der findes på landets biblioteker. Det er for eksempel Bibliotek.dk, hvor alle biblioteksbrugere kan søge og bestille materialer på tværs af kommunegrænser, og den professionelle tjeneste Netpunkt.dk.

Databaser og it-infrastruktur: Vi udvikler og driver samtidig den omfattende it-infrastruktur, som understøtter bibliotekernes unikke lånesamarbejde og gør det muligt for biblioteksbrugere at låne bøger på tværs af kommunegrænser og bibliotekstyper, og som danner grundlag for folkebibliotekernes lokale hjemmesider og deres Fælles Bibliotekssystem til håndtering af materialer, lånere og administrative processer.

Derudover producerer **DBC DIGITAL** en række værdifulde abonnementstjenester til skole-, uddannelses- og biblioteksområdet.

Det er blandt andet Læsekompas, Buggi, Forfatterweb, Faktalink, Filmstriben, Børnebiffen.dk, Materialevurderinger med flere.

DBC DIGITAL er et aktieselskab, som ejes 100 procent af KL.